

LO CAMP DE TARRAGONA

PERIÒDIC (ATALANISTA)

Any 4.— Núm. 167.— Diumenge 18 d'Octubre de 1903.

LO QUE VOLEM

«Volém la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que desempenyin càrrechs públics: volém Corts catalanas, no sols per estatuir nostre dret y lleys civils sino tot quant se refereixi a la organizació interior de nostra terra: volém que catalans sian los jutges y magistrats y que dintre de Catalunya's fallin en última instancia'ls plets y causas: volém ser arbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions y impostos, y volém, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exercit espa-nyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forosa presti servey tan sols dintre Catalunya.» (Del manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897).

La nostra bandera

Més per necessitat que per manament de la llei, pendrem part activa en las propras eleccions municipals. Nos interessa tant de prop l'administració dels bens comunals y hem format un enlairat concepte dels devers de ciutadà, que creyem criminal l'indiferència o'l despreci ab que molts contemplan cada dos anys la renovació parcial dels municipis. Y perquè aixís ho sentim, no tenim cap inconvenient en declararho devant de tothom, reclamant pera nosaltres lo lloch de més perill y la feyna més espinosa en la lluita que s'entaularà dintre pocs dias.

Gran consol és pera nosaltres lo no haver de justificar nostra conducta. Hem obrat sempre a la llum del dia, sense vacilacions, sense temensas, sense amagar la cara, sufrint ab gust las conseqüencias y la responsabilitat dels propis actes. Confiats en la virtutalitat del nostre patriotisme sens màcula, desprovist de tota mira interessada y egoista, la nostra veu honrada s'ha deixat sentir lo mateix en moments de calma que en èpocas d'irreflexiu apassionament. May nos ha fet por dirli la veritat al poble, per més que aquest, enganyat de bona fe en moltes ocasions, hagi preferit seguir los consells dels que treballavan per la seva perdicció. Per aixó avuy ab l'ànima serena y la conciencia tranquila l'invitem a que's congregui pera la defensa dels seus interessos, segurs de que no'ns ha de mancar lo seu concurs fidel y entusiasta.

No és la primera vegada que lluitem; no ha de vindre de nou, donchs, la nostra actitud als eterns enemics de Tarragona, ni's poden sorprendre de la calitat y alcans de las nostras armas. Los enemics de Tarragona, de qualsevulga classe y condició que sian, aquells per'ls qui'l culte a la ciutat és una disfressa hipòcrita, un pretext pera satisfer baixas passions, un medi pera surar y enlairarse, seran los nostres enemics y no'ls donarem un instant de repòs combatentlos a totas horas ab las armas de la decencia, de l'honradesa y de la dignitat, úniques que caben y s'haurian emplear en una lluita nobilíssima, que no té altra finalitat que'l bé del poble.

Lo nostre criteri respecte a las eleccions municipals y a la manera com deurian estar constituïts los ajuntaments, és ben conegut perquè estem cansats d'exposarlo en aquestas planas. La política als municipis nos hi fa nosa, la creyem incompatible ab sa naturalesa, y més encara, la considerem responsable del descrèdit en que ha caigut una entitat que, després de la familia, és pera nosaltres la més venerada, la més digna d'estimació.

Portar als ajuntaments las lluitas de la política, los odis sectarials, las ambicions y las petitesas de partit, és enlairar lo poble, jugarse'l seu present y comprometre'l seu pervindre. No l'estiman pas los qui inconscientment volen convertir lo municipi en baluart d'una determinada idea o forma de govern. Los interessos, lo bé del poble, están per sobre de totas las monarquias y repúblicas hagudas y per haver. Per altra banda, és que la professió de fe republicana o monarquica dona una garantia de zel, d'intel·ligencia o de moralitat sisquerra?

Per aixó nosaltres sabem prescindir de tot color polítich, y professant y practicant una doctrina verament democrática, a ningú excluïm en lo que és patrimoni de tots per igual. Aquestes lleys de castas que ja tant temps sufrim, aquest caciquisme odiós que ns deshonra y lliga de peus y mans, no és mes que conseqüencia immediata del predominio dels partits polítics en l'administració dels bens comunals. D'aquí que'l caciquisme s'ampari avuy y's conservi fort prin-

cipalment en los municipis. Volém acabar ab éll, estem cansats de partir sos efectes funestissims? Donchs no'ns queda altre remey que trèurel dels ajuntaments apartant aquestas corporacions de tot lo que de lluny o d'aprop se relacioni ab la política.

Veus aquí la nostra tasca en aquesta y en quantas eleccions municipals se presentin. Per aixó mentres cobertes ab la pell d'ovella d'una forma de governa, las ambicions y miserias de partit se preparan; pera entrar en lluita; mentres rojos y grisos están a punt d'abraonarse, los colls estirats, las caras contretas, las miradas provocadoras, irats y tètichs los gestos; mentres comensa la batalla rebatent-se'ls uns als altres per la cara la miseria y la fam d'unas quantas familias de modestos servidors del municipi, nosaltres allunyantnos del batibull d'una política sense entranyas, convidem al poble de Tarragona a que se n'aparti també d'aquestas lluitas estèrils quan no funestas, apoyant y votant en las propras eleccions municipals, no als candidats més monarquics o més republicans, sino a aquells que per sos antecedents de zel, d'intel·ligencia, de moralitat, de dignitat y d'honradesa pública y privada, ab menys compromisos de partit y més deslliats de banderías polítics puguin desempenyar lo difícil y espinós càrrech d'administradors de la ciutat.

TINGUÉM MEMORIA

L'estat de postració de nostra ciutat exigiria per part de tots sos fills, un esforç constant, un treball continuu, una germanor de la que per desgracia nos trobem lluny, molt lluny, assemblantse més Tarragona a un poble semi-barbre, que no a una població civilisada.

Y cada dia anem caminant depressa, molt depressa, en la pendent suïcida que'ns ha de portar, sens remey, a fer impossible que aquí prosperin elements de vida. Lo clima ja ho és; ja ho és son cel puríssim; mes los homes ab sas baixas passions, ab son engegament, fan tot lo possible pera que l'emigració continuï y quedi reduïda aquesta població a quatre soldats y un cabo.

Fà llástima veurer lo que aquí passa. Fins hi ha moments en que un se subleva y arriba al crim de lesa patria d'avergonyirse d'haver nascut en aquest hermós recó de la costa del Mediterrani.

Aqueix poble sumament apàtich, que per res se preocupa, que veu passar los successos sens inmutarse, ab musulmà indiferentisme, té moltas vegadas entusiasmes irreflexius, de criatura, y s'entrega ab fe, de peus y mans, als primers esdevinguts que li parlan de grandesas, de fruitas ventatjas del treball, de las modernas ciutats, y enmirallat allavors per los somnis de grandesa, forma castells de cartas que cauen tantost l'embaucador ha fet son joch.

Y si se'n presta aixó a tristas consideracions! Res demostra tant la virilitat d'un poble com sa fermesa en l'adversitat, l'enteresa en la lluita, la fe en lo pervindre. De cap de las maneres són convenients los entusiasmes irreflexius que més semblan atachs d'histerisme que altra cosa.

Una de las més grans calamitats que pesan sobre aquesta població és la falta de memoria. Com las criaturas, sols nos preocupem de lo que en lo present afecta nostres sentits, y sols aixís s'explica que mantinguin son predominio homes que en altres païssos més serios faria ja temps, molt temps, que estarían arreconats de la vida pública, pagantlosi ab just menyspreu los mil y un disbarats que han fet, ja que han sigut lo cap y causa de la decadencia, de l'aniquilament de Tarragona.

S'acostan eleccions y prompte tots los polítichs vos demanaran vostre

conkurs pera apoderarse dels sitals del municipi. Penséu tots en la trascendencia d'aquest acte, en l'importancia que pera la bona administració y pervindre de nostra ciutat té que a l'Ajuntament hi vagin uns homes o altres.

Dels polítichs d'ofici, d'aquests que han portat la població a l'actual extrèm, d'aquests que lo mateix a l'Ajuntament, que a la Diputació, que a la Junta d'Obras del Port y altres corporacions han fet sols política de banderia, política personal, no ne vulguem pas un. Ben bé tenen acreditada sa potencia administrativa y l'inutilitat de la seva política.

Cal que's recordi tothom de la manera com han sigut administrats los consums per l'Ajuntament, dels disbarats del Park administratiu mòvil, de la Liquidadora, del calor que prestaren a un tristement célebre projecte que tan funest nos ha sigut, y de la facilitat ab que de poguer aquests mateixos elements tractarian encara de quedarse per son compte l'odiós impost de consums, pera xuclarli al pobre treballador l'última gota de sa sanch, per més que aparentment tots se desvetillen pera afagarlo, ab lo sol fi de tenirlo disposat a que'ls ajudi, y sobre tot no donar vostres vots a personas que hagin intervingut directa o indirectament en semblants fracassos.

Gent nova, que de la política no'n fassin, no, una professió, sino que representi per ells un verdader sacrifici l'ocupar càrrechs públics, és lo que convé. Administradors gelosos dels interessos de la ciutat, de conducta intaxable en sa vida pública com privada, és lo que falta. Encara hi som, si volém, a temps a salvarlo al poble de Tarragona; ab fe, bona voluntat y un poch de sacrifici per part de tots n'hi ha prou. Y per lo mateix que tenim fe en que totas las personas independents nos han de ajudar en aquesta honrosa tasca, enfront de las coalicions polítiques, de las candidaturas representativas dels antichs motllos, vos oferirem altra completament administrativa, quina missió és sols treballar pel bé, per la prosperitat de nostra benlloguda Tarragona.

LA QÜESTIÓ DEL DIA

Després d'haver sigut los governs que patim, los instigadors d'aquestas campanyas revolucionarias, que tant trastorns han ocasionat a Catalunya y per extensió al restant d'Espanya, ara'ls mateixos governs que feren lo mal, volen deturarlo, creant coalicions contra'ls republicans. Ab aquesta dèria de la coalició monarquica, arribá aquí l'actual governador, qui no ha reposat fins a embastarne una, que molt serà no's desembasti abans d'hora.

L'esmentada coalició diuen que no té altre objecte que las proximas eleccions; però com los polítichs d'aquí no són com aquell cassador del quènto, que'l dia que anava per perdus no tirava als cunills, resulta que tot esperant las eleccions, aprofitaren l'ocasió de nomenar, en una de las darreras sessions y casi per sorpresa, deu o dotze interventors de consums. No cal dir que aquestos empleos foren donats a altres tants correligionaris, sempre disposats a sacrificarse pel partit.

L'alcalde Sr. Pallarès, a l'enterarse dels propòsits dels monarquics, los hi pregà que no copessin tots los llochs y que n'hi deixessin un, per un gran compromís que tenia; però'ls de la coalició se llamaron andana y com vots són trunfos... se quedaren ab tots los llochs y més que n'hi hagües hagut.

¡Ah, sí!—vá dir en Pal arés; donchs ja sabreu quien es Calleja. Y a l'homena li faltá temps pera anar a comptar la broma al Centre Federal, ahont no cal dir que posaren lo crit al cel.

¡Guerra y extermini! cridá un. ¡Guerra! contestaren los altres.

Lo demés ja ho saben: en Pallarès agafá la ploma y sense encomanarse a Sant Antoni, advocat de caigudas, doná las dimissorias a dotze serenos y municipals, que sense comerlo ni beberlo, pagaren la patenta del copo dels monarquics y de l'enfado del nostre batlle.

Allavors foren los monarquics los qui posaren lo crit al cel y anaren a la sessió del dimàrcs disposats a tot. Comensá la sessió ab nombrós públich, partidari en gran majoria de l'alcalde. Passá com una seda'l despatx ordinari, y acabat aquest, se doná lectura a una proposició dels monarquics, en la que demanavan que'l Consistori acordés haver vist ab disgust la conducta del Sr. Pallarès per no haver complert las promesas que feu quan l'elegieren alcalde.

Com en aquesta proposició, inhàbil a totas llums no's concretava cap càrrech, lo Sr. Pallarès insistí que's digués en que havia faltat y que allavors ab molt gust deixaria la presidencia. Los de la proposició, s'entossudiren en que primer deixés la presidencia, que després ja parlarian dels càrrechs; en Pallarès que primer calia concretarlos... y aixís aná passant temps, lo públich fent de las sevas y excedintse, los monarquics anaren desfilant per el foro, fins que s'aixecá la sessió per falta de número.

Total, que'ls monarquics feren un paper ben poch lluit per no haver sapigut embocar l'assumpto com devian, y en Pallarès sortí triomfant en apariencia, malgrat no tindre rahó en lo de las cessantias.

Aquesta és la veritat de tot lo ocorregut y la fem constar ab l'imparcialitat que sempre empleyem en nostres escrits. Aquesta mateixa imparcialitat nos obliga a dir que'l senyor Pallarès no ha obrat bé en aquest assumptu. Podrán los seus partidaris aplaudirlo; però tinga la seguretat que Tarragona no l'aplaudeix, puig és de sentit comú que de las desatencions dels regidors monarquics cap culpa en tenen los pobres que han quedat cessants. Medis tenia y té'l Sr. Pallarès pera fer sentir lo seu disgust als mateixos regidors caciquistas, sense que'ls plats trencats los hagin de pagar personas que cap culpa hi tenen, honrats pares de familia que difícilment trobaran en que guanyar un trós de pa.

Apart d'aquestas consideracions d'indole humanitaria n'hi ha un altre de política de tant o més pes que aquella. L'arma més terrible que tenim los partits d'oposició contra'ls caciquistas, és l'exemple d'honradesa, de respecte a la llei y de verdader culte a la llibertat, que contraposem al seu despotisme, a la seva conculcació de las lleys y a la be'a que fan de la llibertat. Donchs bé; si nosaltres usem dels mateixos procediments anti-democràtics que ells emplean, ab quin dret voldrém presentarnos com a regeneradors de la patria? Si en Matheu, Oróvio, Malé y altres han fet razzias per l'estil, no pot ferlas un alcalde federal, per molta rahó que tinga. Aquestas cosas poden fer las los caciquistas y per aixó'l poble's detesta cada dia més; però ni'l partit federal ni cap partit d'oposició deu imitarlas. Lo bon nom y crédito d'un partit val més que una dotzena d'empleos.

Aquesta és nostra opinió, que probablement no agradará a cap dels dos bandos que's barallan, però'ns té completament sens cuidado, puig mostras tenim donadas de dir la veritat sempre contra molts y de vegadas contra tots.

Un'altra consideració's després de lo succet, y és l'inconvenient que portan en sí's comités o juntas a que obeeixen cegament en la majoria dels cassos los regidors afiliats a determinats partits. A bon segur que, a no

ésser la política la que influeix d'una manera directa en los acorts del municipi, ni'ls nomenaments dels interventors de consums s'hauria fet obeint sols a miras interessadas ni avuy ne sufririan las conseqüencias los modestos empleats que han quedat cessants.

Per aixó nosaltres no'ns cansarem de predicar y procurar per tots los medis que la política's desterrí en absolut de l'administració del poble, puig sols serveix pera pertorbar los ajuntaments, portanthi rancúnias y miserias que'ls degradan y'ls fan odiosos als ulls de tota persona seria.

¿AHONT ES LA LLIBERTAT?

Produeix profunda tristesa contemplar com certs pobles arriban al més alt grau d'exaltació pera defensar los uns y enderrocar los altres monarquias y repúblicas. Aquests pobles, naturalment atrassats, no's fixan més que en si tal forma de govern és més reaccionaria o més democrática, sense voler compendre, per més que's prediqui, que la veritable democracia y la perfecta llibertat no són patrimoni de cap sistema, y que caben perfectament lo mateix dintre d'una monarquica que dintre de la república.

Molts exemples tenim d'aquesta teoria, y'l més convincent de tots lo veiem en dos pobles germans, casi de la mateixa rassa. Inglaterra té dinastia; los Estats Units república. Ni a la primera hi ha republicans, ni al Nort d'América ningú que pensi en monarquias. Perqué? Perqué son dos pobles que gaudeixen de totas las llibertats y essent verdaderament lliures la qüestió de forma de govern no és en ells essencial; sino secundaria.

Un altre exemple exposarem pera demostrar que una determinada forma de govern no és garantia, ni molt menys, de bona administració ni de democracia y llibertat. Suïssa, abans govern republicà federal, és un dels pobles més cultes, més civilisats y més lliures del món. En cambi la República Argentina, que també gaudeix de república federal, és lo revés de la medalla. Vegin com la descriu l'escriptor socialista Patroni que viatjà ja ara per Espanya y que habitualment resideix a Buenos Aires: «La República Argentina es una República pública sin republicanos é impera allí la más intolerable oligarquía. No hay partidos políticos ni dignidad representativa, porque todos, desde el más elevado funcionario hasta el más humilde, van a desempeñar sus puestos pensando sólo en enriquecerse. Ni el presidente ni los diputados son elegidos por la voluntad del pueblo, sino por la fuerza.»

Altres corrupcions molt més graves que aquestas, senyala dit escriptor y però ab lo copiat creyem que n'hi han prou y massa pera compendre quells suïssos, enamorats de la seva república federativa, serian, posats a l'Argentina, enemics acérrims de la república federativa sud-americana.

Tenim, donchs, que'l mateix regímen és la vida en un poble y la mort en altre. Aquesta grandíssima diferencia la donan los homes, lo poble, puig mentres a Suïssa, lo poble gaudeix d'instrucció y educació apropiadas, a l'Argentina no entenen altra llibertat que la llibertat de l'atzar forsa, y ab aquest procediment no hi ha llibertat possible, ni cap república ni cap monarquica acceptable.

A Espanya no'n tindrem may de llibertat. Los governs actuals exercixen tota classe de despotismes pera sostenirse, y'ls partits d'oposició, fins los més avansats, no tenen escrúpols d'emplear los mateixos procediments anti-democràtics, demostrant ab aixó que uns y altres se'n riuen de la llibertat, rebregantla y patejantla sempre que'ls hi convé pera'ls seus fins particulars.

No cal esperar que a Espanya me-

ORFEBRERÍA RELIGIOSA

DE LA ANTIGA FÀBRICA de SEDERIAS Y TALLER de BRODATS DE FILLS de Miquel Gusi BARCELONA Artística pera Salóns en Bronzo Brónzo-Or Plata Santamaría de la casa A. y A. Santamaría BARCELONA

J. CABALLÉ Y GOYENECHÉ TARRAGONA

Teléfono, 42

Teléfono, 42

RAMBLA DE S. JUAN Nº 48

ORNAMENTOS D'IGLESIA

florin las costums políticas mentres blanchs y rojos s'entretingan emburrint y exaltant al poble en lloch de educarlo pera l'exercici de las veritables prácticas de la llibertat, que no és altre que'l més pur respecte a las lleys y a todas las ideas.

Com això en un poble semi-salvatge, per no dir salvatge del tot, com és lo nostre, no és possible assolirho en molts anys, seguirem com ara, fins que algúns fassi la mercè de civilisar-nos a vergassadas.

L'extensió universitària

«Un prech als intel·lectuals los hi dirigeix un obrer: En aquesta ciutat és ahont per sa índole deu crearse l'extensió universitària; si de moment no pot crearse, devèm donar vida a l'Universitat popular, com han fet altres poblacions que tenen ganas de viure, y que pera demostrarho s'aixecan y caminan.»

(Del discurs llegit a l'Ateneu per don Gumsind Baradat ab motiu de la repartició de premis.)

Parlant entre amichs ho hem dit moltes vegades: L'Ateneu hauria de fer més per la cultura popular; puig si bé té bastants y escullidas classes pera donar instrucció als petits, als grans sols los proporciona molt de ball, molta comedia y alguna que altra veïllada, y encara aquestas, desde fa alguns anys, las escasseja tant, que fóra de la que anyalment s'organisa pera celebrar la repartició de premis, ja casi's pot dir que no n'hi ha cap més.

Que tot això ja és quelcom, hi estètm molt conformes; però no bastan aitals manifestacions d'activitat pera justificar la vida y prestigi d'una societat de cultura com l'Ateneu; és precis anar de brassat ab la Ciència, si és que'ns volem obrir pas en lo pervindre de la humanitat.

L'idea l'hensada al vol per nostre bon amich Sr. Baradat lo dejuni de Santa Tecla a l'Ateneu, recullimla tots quants nos considerèm ab prou foras pera arrencarla de l'atmosfera idealista en que avuy per avuy sura y fém que's converteixi en una realitat.

Que vingan los catedràtics de nostres centres docents, y ls industrials y ls artistes y tantas altres personalitats molt distingidas y dignas d'apreci, y que cada una pel seu ram se'n vagi a buidar son saber a l'Ateneu ben segurs de que seràn rebudas y escoltadas ab entusiasme per tots quants aquí vivim desitjosos de enterarnos del avensos de las Cièncias y las Arts.

Nostres obrers, com los de tot arreu, obsessionats ab sos quefers diaris, no llegeixen, y, si ho fan, és la lectura lleugera dels periòdics afins a son color polítich y alguna, molt pocas, revistas, permaneixent allunyats dels avensos que realisa'l pensament humà mogut per son insaciable afany de progrés.

Ab l'extensió universitària nostres obrers més que ningú anirian adquirint dolçament y sense esforços una ilustració comparable a la que posseeixen los joves que solen sortir dels centres docents ab un títol acadèmic.

Acoblèmse, donchs, al costat del

President de l'Ateneu, Sr. Baradat; ajudémlo tots, cada hu en lo que bonament pugui, pera portar a cap una idea tan sanitàosa pera nostre decaigut poble, y a l'ensems que l'obrer ne treurà preuats fruits, las classes intel·lectuals sortiran de l'ensopiment en que avuy viuen.

Y si aquí no'n tenim prou, busquem la cooperació de gent de fóra, afegimhi de tant en tant algún home de prestigi dins las cièncias o las arts y que'ns dongui conferencias sobre l'especialitat que hagi ilustrat son nom.

Lo dia que això's fassi, Tarragona haurá aixecat bon trós son nivell intel·lectual, y entenguis que això no vol dir que avuy estigui a ran de terra; mes l'amor que per ella sentim fá que, com deya molt bé'l Sr. Baradat en son discurs, la vulgèssim veurè aixecada de la postració que actualment l'aniquila, y, més que caminant, corrent cap a posarse al costat de las ciutats que's contan entre las primeras.

L'obra del Diccionari Catalá

Malgrat lo larch paréntesis hagut en la sortida del Butlletí del Diccionari, al que ha donat lloch la reünicó de l'article Catalunya Bilingüe de l'acadèmich de l'Espanyola en Menéndez-Pidal, per fi s'ha rebut, com diguerem, un nombre d'unas 350 planas que val pels mesos desde lo Abril a l'Octubre, deixant a coloboradors y a suscrits prou compensats y ab escreix fins y tot de la paciència ab que's dalian.

Vist lo plan del Diccionari y ls vols ab que s'ha emprès la publicació del Butlletí, la tentativa del Sr. Menéndez-Pidal contra la llengua catalana, ha fet que Mossèn Alcover s'ho empengués de fort, ab quin motiu ha escrit una defensa hermosíssima y substanciosa, com gaires vegadas hagi ningú fet, que de bona gana publicariam de cap a cap, y plana per plana, si l'espai del periòdich ho permetés, o al menys ne donariam un fidel y rigorós extracte, pera que ls lectors assaborissen aquest treball de benedicti'n prenguessen armas en pró de la nostra llengua. Emperò com estètm convensuts de que tot lo treball y tots los seus punts tenen una importancia capital, preferim donarne fragments transcribintlos al peu de la lletra. Encara que inclo's aquest treball com a text del Butlletí, és y pot considerarse una nova obra ab que'l seu autor ha enriquit los cabals de la llengua y literatura catalana, quins principals elements que la forman són l'istoria, ab todas sas faces, la gramática, en tots sos varis y dístints aspectes, y l'erudició, però erudició gran en obras y documents de l'antigor y modernas, per ahont la nostra llengua viu y parla en tots los sentits, y fleccions, y caràcters que ha tingut y ha mostrat en los diferents llochs y temps de la seva historia. Potser may se li havian reunit a la llengua catalana tantas armas al plech, ni potser may s'havia posat de manifest ab tanta claretat la seva historia y las malvestals en contra obrades per l'imposició y l'cessarisme. Aquesta defensa tan notable

de Mossèn Alcover en favor de nostra llengua no hauria pas de mancar en cap llibreria de la terra. Y sino, veginsen alguns fragments, que anirém publicant.

Lo que malaveja fer ressaltar lo missatge (se refereix al missatge presentat al Rey pels presidents de las societats econòmicas, ab motiu del qual escrigué son article en Menéndez-Pidal), és que Catalunya té una llengua propia y que és aquesta que parla y no la castellana, la qual no entenem generalment los catalans, y que'l decret sobre l'ensenyansa del catècisme en las escolas és un ag'avi a Catalunya. Això diu en resum lo missatge, y diu la pura veritat. Si, Catalunya, Valencia y las Balears tenen una llengua propia més antiga que la castellana, tan digna, tan noble com cap de las que parlan los homes, y tenen lo mateix dret de parlarla en tots los actes y ocasións de la vida que'ls castellans la seva. ¿Ab quin dret l'Estat Espanyol imposa'l castellá a las regions que no'l parlan? ¿Són aquestas regions terra de conquista? ¿Las conquista l'Estat en guerra justa ni injusta? ¿Quán ni com se las ha fetas sevas de manera que'n pugga dispondre com li don la gana contra la voluntat de sos naturals? ¿Que és l'Estat espanyol més que l'agregat dels antics regnes y senyories que hi havia dins Espanya, cadascún autònom y ab vida y constitució propia? S'aplegaren formant un solt Estat iibèrrimament, perquè volgueren, sense renunciar ni perdre cap dels seus drets nadius, imprescriptibles. Quan se feu l'unió d'Aragó y Catalunya a n'el segle XII no s'alterà en res ni per res la manera d'ésser de aquestos dos Estats ni va perdre cap d'ells res de la seva constitució y autonomia ni l'ús de la llengua propia. Quan se feu en lo segle XV l'unió de Aragó, Valencia, Catalunya y Balears ab Castella, no renunciaren ni perdèren aquellas cap dels seus drets, furs y llibertats, ni sufriren gens de capitis diminutio. No va exigir Castella cap prelatió ni preeminencia demunt los altres Estats, ni que's despullassen de cap dels seus drets o que la regoneguessen per mestra y senyora d'ahont haguessen de rebre lleys, llengua, usos y costums. No hi hagué res d'això. ¿En què consisti aquella unió?

Fòrem Estat predominant per espai de més de trescents anys dins la confederació Catalana-Aragonesa, y no invadirém ni usurparem en res ni per res los drets, furs y llibertats d'Aragó. Acabá aquella confederació, y ls Estats que la componian, se trobaren ab la mateixa independència y autonomia ab que hi entraren. No succeí així com las Coronas d'Aragó y Castella s'aplegaren demunt uns mateixos caps.

En la primera meitat del segle XVI los Reys comensaren a escriure a n'els Virreys y a certas corporacions qualque volta en castellá, y altres ho feyan en llatí o en catalá. A l'arxiu de la Seu de Mallorca, Sala 3.ª, caixó 22, hi ha la primera carta real en castellá de Ferrán V, de 4 de Maig de 1498; allavors n'hi ha una altra en catalá del mateix, a n'el Capítol, feta a Valladolid a 25 de Febrer de 1509; y una també en catalá feta a Monsó a 10 de Novembre de 1547 del prímpcep D. Felip, Gobernador General del Regne alashoras, a D. Francesch Búrgues, y allavors unas lletras executorials del mateix, també en catalá, fetas a Madrid a 17 d'Octubre de 1551. Etc., etc.

Per altre vent s'ha de tenir en compte una cosa, que la llengua de la Cort Catalana-Aragonesa comensá ab la dinastia d'Antequera a ésser la castellana, y acabá d'ésserho casantse Ferrán V ab D.ª Elisabet de Castella. Això posá de moda la llengua castellana dins los territoris catalans, modá que s'hi va anar arrelant cada dia més; sobretot entre la gent de llettras, y s'hi aná estenent lo prestigi y predomini de Castella; y no hi contribuí poch l'esplendor may vist y la estupenda grandesa que alcansá la dinastia austriaca-castellana, sobre tot en temps d'en Carles I y en Felip II, que seguí baix d'en Felip III y no mancábá visiblement fins a n'en Felip IV. Aquell esplendor y aquella grandesa enluernaren tots los pobles espanyols, y las regions sense temersen, anaren oblidant un poch massa'l sentiment de la propia personalitat y adormintse la conciencia de llurs drets y llibertats, que havian tinguda tan viva y enèrgica durant l'heròica y gloriosíssima época mitjeval.

Quin doná una de passa ben grossa ab això de castellanisarnos, fou en Carles III ab aquell celebèrrim Real decret de 23 de Juny de 1768, ahont maná que l'Audiencia de Mallorca

«cese en dicha práctica de motivar sus sentencias dando lugar a cavilaciones de los litigantes». ¡Era natural! Tal volta te llan los pledejants lo dret de cabillar ni de pensar ni de sebre, com y com no'ls havian condemnats? ¡No n'hi havia cap de necessitat de que cabillasen los de abax! ¡Ja hi havia'ls de dall que cavilavan per tots... per fer truchs y baldufas, y capparho tot demunt devall, y passarho tot a n'el dimoni, per donar guita a n'els enciclopedistas de Fransa, enemichs de Deu, de l'Espanya y de tota cosa que sabés a tradició o tingué rastre d'organisme local o ressalti d'esperit regional!.....

Així seguí a pas de bou y qualque volta ab enfuites de turbonada l'invassió y imposició del castellá, fins que vingué'l segle XIX ab la guerra de l'Independencia, ahont feu una rivavalla ben gloriosa l'esperit regional; però vingueren també las Corts de Cádiz y'l sistema constitucional, que, com a fills genuins de la Revolució francesa, cesarista, centralisadora y uniformadora fins a n'el moll del óssos, això sí, baix de capa de llibertat la més omnimoda y absoluta... en profit propi, lo que feren fou consolidar y consumir y extremar de la manera més indigna y feresta la obra absolutista, centralista, uniformista y demésistas del dimoni, comensada per l'esperit castellá a n'el segle XV y seguida qualque poch pels Austrias y sobre tot pels Borbons. Si, lo sistema constitucional, inaugurat a las Corts de Cádiz, tirá de tot d'una y sempre a ofegar, matar y esveir de rel tot lo que quedava de vida, organismes y esperit regionals, y naturalment, la nostra estimadíssima llengua pagá la festa.

Comentarios

La lley de l'embut

Si'ls avansats no veuen de posar una mica d'enteniment, d'aquí poch temps fins las pedras s'aixecarán contra ells y ab rahó, perquè predicar la llibertat y prohibir que'ls contraris en ideas gaudeixin d'aquesta llibertat, sols pot passar en un poble inculte y atrassat.

Dièm això apropòsit dels lamentables successos ocoreguts a Bilbao, ahont la gent de la bullanga celebrá un gran meeting y una gran manifestació sense que ningú'ls hi digués res; però pocas horas després los mateixos que s'havian aprofitat de la llibertat de reunió y de manifestació pública, se cregueren ab dret de privar als altres que fessin y usessin de la llibertat que ells havian gaudit y que tot ciutadá té pera manifestar las sevas ideas, sigan las que vulgan, mentres estiguin dintre la lley.

Y pensar que ab aquests procediments encara hi ha personas que creuen ab l'adveniment de la república! ¡Santa ignocència! Lo que fan és allunyarla cada dia més, puig no hi ha ningú, per poch criteri que tinga, que no's fassi ben bé càrrech de lo que seria una república interpretada ab l'esperit liberal de que tan bellas mostrás están donant los avansats de Bilbao y d'altras ciutats no menys democráticas.

Decididament los republicans treballan per la monarquia, sense donarsen compte.

Un viatge precipitat

Estamos en visperas de grandes acontecimientos... diguemho aixis, en castellá, que fá més tropa.

Al govern civil, segons diuen, hi ha hagut una reunió de petits pares de la patria, y s'ha decretat la decapitació d'en Pallarès. Y com sembla que las eynas de que aquí's pot disposar fan por o no tallan gaire, una comissió dels reunits ha marxat escampada cap a Madrid, per veure si en García Alix té en disposició alguna d'aquestas ganivetas que tallan sense fer soroll. Això del soroll és una cosa que fá mal de cap, sobre tot a la gent caciquista.

Tractantse de ganivetas, no és estrany que s'hagi escullit al sabater més espavilat de la colla per portar l'encàrrech. En Malé, donchs, ha anat a Madrid aquesta vegada, per dret propi. Però deu procurar no tallarse'ls dits perquè ab tant de temps que no fá de l'ofici ni talla'l bacallá, potser no sia tan destre com abans.

Hem sentit dir també que en Malé a Madrid farà d'interprete a n'en Guasch. Ell hi és molt familiar ab los ministros... D'allavors de la Lliquidadora que hi té molt bonas coneixensas entre la gent d'upa... ¡Com que tots se li oferian per fer lo viatge d'anada y tornada pagant Tarragona! ¡Quina llástima que en Cuchi, el Bueno, no sigui de la colla! Encara que, per las noticias que tenim, no

hi fará cap falta, donchs lo tercer lloch de la comissió l'ocupa un aixitari que de fa molt temps té la vista fixa en los consums.

De manera que per lo que's veu són dos los assumptos que porta lo triunvirat caciquista: l'Alcaldia y l'arrendament dels consums. Que no'ls donan la vara? donchs se quedan ab l'arrendament y tutti contenti. D'això se'n diu previsió!

Molt serà que abluas cosas no'ls petin als dits y's demostri una vegada més que, quan se tracta d'anar a Madrid, la precipitació és un mal sintoma.

En fi; veurém!

Notas d'art

AL TEATRE

N'havíam llegit tants elogis, se'ns havia ponderat tant la veu de l'Utor, que no poguerem resistir la temptació d'anarhi al teatro, per gosar de aquellas bellesas sortidas de tan privilegiada gorja, segons nos deya la premsa barcelonina.

Hi anarem, donchs, ab prevenció molt favorable, y no pogué menys de extranyarnos veure alguns palcos y no pocas butacas pera ocupar.

Ahont és aquell públich dilettant? nos preguntavam; ahont són totas aquellas families que tant se queixavan de lo poguer fruir poch o molt de l'òpera sèria cada temporada de hivern? que s'han fet tots quants protestan de que aquí sols vinguin companyias de género chico, que malmeten lo gust artístich y contribuïxen a rebaixar las costums de nostre poble? Donchs y ara, per què no venen a pagar son tribut pera aminorar los sacrificis que fan uns quants amateurs, al mateix temps que a rendir culte a l'art escènich?

Y això que La Africana aná tota com una seda, excepció feta del final del tercer acte y encara fou per culpa de l'orquestra, sens dupte per falta de ensaigs. L'Utor vá estar senzillament bé, sense superlatius. Qui vá ésser verament l'hèroe de la nit fou lo barítono Puiggener, qui treballá com un gran artista y ab una seguretat admirable, enduyentsen al públich que l'aplaudí sorollosament.

Del final de l'acte quart val més no parlarne, puig volguentlo refundre ab lo quint, sorti com ningú podia esperarse, donat l'empenyo que tots los artistes havian posat desde un principi pera assegurar l'èxit de la companyia.

Això motivá que's fessin mols comentaris durant la diumenge y potser fou la causa de que a la Bohème no fós gaire més numerós lo públich que la nit abans, no obstant de que músichs y cantaires varen estar ajustadíssims, interpretant l'obra de Puccini com pocas vegadas s'haurá vist a Tarragona.

Y que bé ho van fer! ¡Tothom se'n feya llenguas!

La Wal-Rossell, la Bessonier, en Pagani... molt bé; en Puiggener y en Banquells realment la varen brodar; l'orquestra ratllant a una gran altura. Lo mestre Baratta tingué que sortir més d'un cop a l'escenari pera apaiagar lo caliu d'un públich entusiasta que a tots aplaudia frenèticament.

Durant lo dilluns no se sentia parlar d'altra cosa; ¡quina Bohème més maca'ns donaren ahir al teatro! ¡ab quin gust hi tornaria si la repetissin! tothom deya, y a fè que hi haguèrem tornar gustosos, perquè temem que's tardará temps a tornarla a sentir a nostra ciutat tan ben cantada y ab tant d'art interpretada hasta en sos més petits detalls.

Y La Favorita? Ab un públich numerosíssim, lo teatro semblava anés a vessar, se posá en escena la obra que tants aplausos proporcioná al malaguanyat cantaire Gayarre, gloria de l'art espanyol, y al quin molts recordarem en aquells moments ab greu sentiment de no poder tornar a disfrutar més que dels dolsos recorts d'aquella gargamella d'àngels.

Y arriba'l moment desitjat y en mitj d'un silenci sepulcral lo nou Gayarre, com se li vé dient, però que encara tardará un xich a serho, cantá l'espíritu gentil ab més sentiment de lo que esperarem y s'arrencá ab aquell do de pit, que és la desesperació dels tenors que ara corren, però donat ab una naturalitat que no té calificatiu. Los espetechs de l'entusiasme públich que l'aplaudia no pot ser que no fàixordessin a l'ensems que devian omplirlo de justa satisfacció y agraiment, puig complacent com ell sol repetí'l cant, fentho ab tant de èxit com la primera vegada, ja que ab més no podia desitjarse.

La Claessens, contralt, doná probas de posseir un gust artístich refinat; no obstant hi hagué qui no la vá sa-

Ví ranci ferruginós natural,

de las Montañas de Poblet (Espluga de Francolí), elaborat pel culliter JOAN CIVIT Y ROSSELL, individuu de la Societat Científica Europea de Bruselas.

MEDALLA D'OR DE PRIMERA CLASSE

La fama d'aquest ví se va extenent rípidament per tota Espanya y per l'extranger. Cada día aumenta son consum. De venda en aquesta ciutat en los establiments, **Sans Germans**, Baixada de Misericordia.—**Joseph Riola**, Rambla de St. Joan.—**Gabriel Massip**, Carrer Real

Representant: **D. JOSEPH ANTONI JOVÉ.**

Comte de Rius, 15.—TARRAGONA.

piguer compendre, puig als passadissos la sentirem comparar ab la triple Huguet (!)

Baratta superior.

Y ja han marxat, jo crech que contents y satisfets de la carinyosa acullida que Tarragona'ls hi dispensá... després de sapiguer qui eran, com si no servíssin de res los esforços fets en altres parts pera conquerir la justa fama que'ls precedeix.

Res, en aquest poble som aixís: quan no tenim música bona tot són exclamacions y queixas; quan nos ne donan nos fem pregar per anarhi. Que tornin prompte.

X.

Estudis Universitaris Catalans

Divendres passat tingué lloch a l'Ateneu Barcelonés l'inauguració del primer curs organitzat per la novella entitat «Estudis Universitaris Catalans», de las cátedras de Dret y Historia de Catalunya, a càrrech la primera del notable juriconsult en Joan de Deu Trias Giró y la segona del distingit historiari senyor Carreras Candi.

Obri l'acte'l President de l'Ateneu eminent poeta en Joan Maragall, qui's felicitá de que aquest Centre pogués inaugurar aquest any sas tasas ab l'obertura de curs de la benemèrita entitat «Estudis Universitaris Catalans».

Cedi la presidència al President de aquella entitat n'Antoni M.ª Borrell. Lo Secretari en Carles Francisco Maymó llegí un notable treball, ressenyant l'origen de l'institució y'ls treballs duts a cap pera constituirla. Se queixá de que'l Govern no volgués hostatjar las sevas cátedras a la Universitat oficial, donant de pas gracias a l'Ateneu per haver acullit a la novella y ardua entitat.

Feu grans elogis dels catèdratichs que han acceptat l'explicació de las assignaturas esmentadas y del senyor Durán y Bós, president honorari dels «Estudis Universitaris Catalans».

Acabá dient que lluitarán fins a obtenir la creació d'una verdadera y completa Universitat Catalana, per allavors poger celebrar la «Pasqua de resurrecció de nostra Patria».

(Grans aplausos).

Lo President n'Antoni M.ª Borrell, llegí un discurs plé d'erudició y ver patriotisme.

Detallá ab claretat las bases per que's regiran las ensenyansas que's donarán als «Estudis Universitaris Catalans», d'acort ab la Pedagogia moderna y tenint en compte lo nostre caràcter.

Buquem per professors personas aptas, tenintnos sense cuidado la seva nacionalitat ni'l que tinguin o deixin de tenir títol oficial, com se fá en algunas nacions extrangeras.

De las assignaturas sols se'n donarán coneixements elementals y essencials, deixant que l'alumne, ab aixó per base, se fassi l'estudi al seu gust.

Combat l'ensenyansa que's dona en los Establiments oficials espanyols que sols se dirigeixen a la memoria entafegant ab coneixements difusos y enciclopèdichs.

Calificá a aquestas ensenyansas de postivas y inútils.

Se declara contrari de l'oratoria dels catèdratichs, quins esplican molta teoria però fan fer pocas practicas als alumnes, resultant sos discursos completament infeconds.

Creu com a mellor mètode d'ensenyansa'l diàlog, puig allavors se obliga a l'alumne a treballar y a exercitar l'intel·ligencia.

Com a recompensas creu que's poden concedir premis, no fent que aquestos sian lo fi perque treballin los alumnes, sino com a un estimulant perque aquestos estudiin convulsos de que compleixen un dever.

Aixís donarán los Estudis Universitaris Catalans, com a premis, diplomas, llibres, monografias, y compra de la propietat de las monografias premiadas.

Citá l'autoritat d'en Torras y Bages, qui parlant d'Alfons X y'l nostre Jaume I, deya que'l primer volia fer un Còdic y'l segon un poble.

Aixó darrer és lo que hem de fer

nosaltres, a fi de que si avuy posém la primera pedra de nostre edifici, a no tardar poguem cubrirlo ab nostra bandera. (Llarch aplaudiments).

Lo senyor Borrell doná las gracias a l'Ateneu y a totas las representacions y concorrents y donó per obert lo curs que comensará demá.

A la taula presidencial hi estavan asseguts, a la dreta del president senyor Borrell, en Joan Maragall, president de l'Ateneu; en Gil Saltor, per la Diputació; en Joan de Deu Trias, per l'Academia de Jurisprudencia; en Domingo Martí y Juliá, per l'Unió Catalanista; y en Bertrán d'Amat, senador, per l'Economica; y a l'esquerra, en Feliciá Serra, per l'Ajuntament; en Lluís Domenech, diputat per Barcelona, y un representant dels Amichs de l'Instrucció, quin nom sentim no recordar.

Ademés hi havia representacions del Colegi d'Advocats, de l'Orfeó Catalá, del Centre Republicá Democrátich, Económica d'Amichs del País, Lliga Regionalista, Associació Protectora de l'Ensenyansa Catalana y Centre Escolar Catalanista.

La vetllada resultá un acte solemne, acudinthi un nombrós públich que omplí per complert la sala d'actes de l'Ateneu.

Sants de la setmana

Diumenge, 18 de Septembre.—Sant Lluç evang.—Dilluns, 19.—St. Pere d'Alcántara cf.—Dimars, 20.—Sant Joan Canci cf. y sta. Irene vg. y mr.—Dimecres, 21.—Sta. Ursula y onze mil verges y sta. Colomina mrs.—Dijous, 23.—Stas. María Salomé viuda y Còrdula y Alodía mrs.—Divendres, 23.—Sts. Pere Pasqual b. y mr., Joan Capistrá cf. y la Traslació primera de Sta. Eularia.—Dissapte, 24.—Sts. Rafel arc. y Bernat Calvó b.

Quaranta horas: continúan a l'Iglesia de las Descalsas.

NOVAS

LA REUNIÓ DEL DIUMENJE

Molt n'esperavam de la reunió que'l passat diumenge's celebrá a l'Associació Catalanista pera tractar de las properas eleccions municipals; però havem de fer constar que'ls nostres anguris quedaran empetiits devant de l'importancia de l'acte. Aquell aplech de ciutadans de tots los estaments, aquell patriotisme sincer que calentava'ls conceptes allí exposats, aquell esperit de sacrifici que tots los presents demostraren, no's pot trobar en lloch més. Y és que Tarragona está ja cansada de lluitas políticas, de partits y de bandos que ab l'excusa d'administrarla la desnaturalisan y l'empobreixen, y sols espera que una veu honrada li senyalí'l veritable camí de redempció.

Obert l'acte ab un brillant parlament del regidor Sr. Yxart, en nom dels companys Srs. Boxó, Vallhonrat y Rossell que firmavan la convocatoria, y exposats ab gran claretat y alta de miras l'objecte de la reunió y'ls fins que's perseguían en lo cas de pendre part en la propera lluita electoral, se discutí amplemment la necessitat de portar al Municipi gent de sa casa, deslligada de tot compromís polítich, ab completa llibertat pera que exercixin lo càrrech de regidor sense altre autoritat que'ls mani ni altre tribunal, que'ls jutgi que'l poble a qui deurán l'investidura y la seva conciencia d'homes honrats.

L'unanimitat de miras fou perfecta y per aclamació y en mitj del major entusiasme s'acordá en principi pendre part en las eleccions municipals y designar una comissió pera que, junt ab los regidors que presidían la reunió, s'encarregués de la designació dels candidats, organizació dels treballs y quant tinga relació ab las eleccions, ab las més amplias facultats.

La Comissió's composa, donchs, dels senyors següents: D. Francisco Ixart; D. Joseph M.ª Boxó, D. Ramón Vallhonrat, D. Antoni Rossell, don Joan Soler, D. Joseph Pinet, D. Trifón Bas, D. Mateu Abelló y D. Agus-

ti Ferrer, los qui's reuneixen diariament tenint ja molt avensats los treballs d'organización y designació de candidats.

Res podèm dir avuy d'aquest treballs d'indole delicadísima, contentantnos únicament en fer constar que'l més enlairat patriotisme guia'ls actes de la Comissió, y que no duptem sabrá correspondre a la confiança que en ella depositaren las personas que acudiren a la reunió del diumenge, guanyantse l'aplausó de tota Tarragona.

Lo bon sentit y ilustració dels lectors haurá subsanat l'erro que impensa lament cometerem la setmana passada en l'article Bibliogrífich sobre l'última obra de l'ilustre poeta Mossèn Costa y Llobera. Declarèm que may hem tingut ánimo de tildar tan desacertadament com allí per equívoc fèrem, dientli *cullerá y culteranista*. Fou alló inadvertencia pura que rectificuëm de bona gana tractantse del notabilíssim poeta Mossèn Costa. Lo que allí volíam dir és que la seva poesia és *culte* y d'aital manera que cap més poeta de la terra mostra en sas obras una cultura com la seva. Ab lo qual reposèm en son alt lloch lo concepte equivocat que haguessim pogut fer concebrer del gran poeta mallorquí.

A Santander, son poble natal, ahont per casualitat se trobava ab lo barco de son mando l'«Ulloa», morí casi repentinament l'expert capitá de la marina mercant nostre benvolgut amich D. Gabriel Oleaga.

Lo malhaurat Sr. Oleaga, (q. a. C. s.) comptava ab grans simpatias en nostra ciutat, en la que resideixen sos fills, sent per lo mateix sa mort molt sentida.

Acompanyem a la familia en la fonda pena que en aquestos moments l'affligeix.

Degut a l'activitat empresa als treballs d'oficina y camp pera ultimar los 200 kilòmetres de camins veinals, per nostre amich l'Enginyer Qüefe d'Obras públicas D. Alfred Mosso, dijous pogueren ésser enviats completament acabats los esmentats projectes.

Sembla que prompte s'inauguraran los treballs de construcció, essent possible que la primera secció que's fassi en aquesta provincia siga la de Bellvey a Calafell.

Dijous passat, en l'Iglesia parroquial de Sant Francesch, contragué matrimoni nostre estimat amich, lo conegut industrial D. Joseph Reyes ab l'hermosa senyoreta D.ª Dolores Mateu.

Los nuvis, als qui felicitem sincerament desitjantlosi una llarga lluna de mel, sortiren lo mateix dijous pera Saragossa y altres poblacions d'Espanya.

Set son fins ara los obrers d'aquesta provincia que solicitan anar al extranger a continuar las practicas de sos oficis per compte de l'Estat y de acort ab la R. O. últimament publicada per lo ministre d'Agricultura Industria y Comers Sr. Gasset.

Ha obtingut lo títol d'enginyer industrial en l'especialitat mecánica, nostre estimat amich D. Joseph de March Torres, a qui felicitem cordialment, desitjantli molts avensos en sa carrera.

Convalecencias.—Ovi Lectina Glol.

Nostres estimats llegidors veurán en la present edició un anunci de la ben reputada firma dels Srs. **Valentin & Cia.**, Banquers y Expendiduria general de loteria a **Hamburgo**, y no dubtèm que'ls interessará molt, ja que s'ofereix per pocos gastos alcanzar en un cas felis una fortuna ben important. *Aquesta casa envia també gratis y franch, lo prospecte oficial a qu'el demani.*

Llegim en un diari local: «Ayer se nos aseguró que por haber sido confirmada por el señor gobernador la resolución de la Comisión

provincial revocando el acuerdo del Ayuntamiento destituyendo a don Julián Delgado, ha sido repuesto este señor en el cargo de administrador del Matadero público de esta ciudad, que había desempeñado, y con derecho a percibir los haberes que le corresponden por el tiempo que ha permanecido cesante.

Orfebreria religiosa y ornamentos de Iglesia.—J. CABALLÉ GOYENECHÉ.

Cada día són més aplaudits los aficionats del Centre y las simpáticas actrius que comparteixen sos treballs.

Aquesta nit tindrà lloch al Centre Catalá una escullida funció posantse en escena l'aplaudit drama en tres actes «La Pasionaria».

Sigueren en gran número los forasters que acudiren a nostre mercat, proveits especialment de fruitas de hivern. Ab aquest motiu lo mercat de la part alta se vegé concorregudíssim.

Camisas y corbatas alta novetat. Camiseria de Pau Brú, comte de Rius, 20.

Una empresa particular ha fet los estudis pera construir per son compte una escollera que abrigués lo port de l'Ametlla.

Sembla que'l pressupost y'ls productes que podrian obtindre no guardan relació y que per lo tant no és gaire fácil se porti a cap l'obra.

Neurastenias.—Neurostéogeno Sugrañes.

Aquesta nit de set a nou tocará a la Rambla de Sant Joan la banda del Regiment de Luchana, executant las perras següents:

- 1.ª Pas-doble «Más caderas», Soler.
- 2.ª Massurca «Magdalena», Calvitz.
- 3.ª Fantasia, sarsuela «El Bateo», Chueca.
- 4.ª «Los Camarones», serenata, Torregrosa.
- 5.ª Pas-doble «El Andaluz», Giménez.

Camisas y corbatas alta novetat. Camiseria de Pau Brú, Comte de Rius, 20.

Cansat de probar especifichs sense cap resultat, l'únich que m'ha fet surtir espesíssim cabell a la calva més gran que'l meu cap tenia, és lo vegetal «Azgar» del perruquer CASALS.

TIP. DE FRANCESH SUGRAÑES, COMTE DE RIUS, 9

Academia Duarte

Carrer de la Palma, 2.-Tarragona

Se donan conferencias de tots los cursos de las Facultats de Dret y Ciencias sociales y Filosofia y Llettras, comprenent en aquesta darrera las seccions corresponents a las tres licenciaturas.

Lo curs, com en anys anteriors, comensará'l día 1.er d'Octubre, com aixís ho disposa l'art. 3.er del Reglament.

S'admeten alumnes interns y externs. L'Academia compta ab suficient nombre de professors titulars pera cada secció. Pera informes al Director **Don Francesch Duarte**, advocat, beneficiat de la S. I. Metropolitana.

Convalecencias.—Ovi Lectina Glol.

Nostres estimats llegidors veurán en la present edició un anunci de la ben reputada firma dels Srs. **Valentin & Cia.**, Banquers y Expendiduria general de loteria a **Hamburgo**, y no dubtèm que'ls interessará molt, ja que s'ofereix per pocos gastos alcanzar en un cas felis una fortuna ben important. *Aquesta casa envia també gratis y franch, lo prospecte oficial a qu'el demani.*

Llegim en un diari local: «Ayer se nos aseguró que por haber sido confirmada por el señor gobernador la resolución de la Comisión

XAGOLATAS POBLET

de Tarragona

Aquesta antiga fábrica pera complaure a sa nombrosa parroquia de Barcelona, ha establert en aquella ciutat un dipòsit, ahont los clients hi trovarán surtit de totas las classes que fabrica la casa **Poblet** y als mateixos preus que aquí.

Lo dipòsit está instalat en lo **Colmado Pelayo**, Rambla de Canaletes 9, Barcelona.

CERVEZA

de primera calitat, se serveix á preus reduhits en l'acreditat establiment

LA BATERIA

Rambla St. Joan, núm. 39

Gran assortit de vins y licors de totas classes, marcas de primera y preus econòmichs.

Malaltias nerviosas

y del ventrell

Consultori especial del Dr. Homs y Parellada.

De 3 a 5 tarde.—Dias de festa de 1 a 2

Pelayo, 9, 1.er 1.ª BARCELONA

Ibarra y C.^a de Sevilla

Linia regular de grans vapors

Pera Valencia, Alacant, Cartagena, Almería, Málaga, Sevilla, Cádiz, Huelva, Vigo, Marín, Villagarcía, Carril, Corunya, Ferrol, Rivadeo, Gijón, Santander, Bilbao, Pasages, San Sebastián, Bayonne, Bordeaux, Nantes, Dun-Kerque, Havre y París.

Surtirá d'aquest port lo día 22 del corrent lo vapor **Cabo Ortegá**, capitá D. Isidoro Jáuregui, admetent càrrega y passatgers pera'ls citats ports.

Lo despatxa son consignatari D. Marián Peres.

Vapors de Tintoré y C.^a

BARCELONA

Pera Liverpool surtirá lo día 20 del corrent lo vapor **Tordera**.

Admet càrrega y'l despatxa son agent don Modest Fenech.

Compañía Valenciana de Navegación

Linia regular de grans y ràpits vapors

ENTRE

Espanya, França é Italia

Vapors de la Compañía

Sagunto, Alcira, Játiva, Grao, Martos, Cabañal y Denia

Sortidas fixas y setmanals del port de Tarragona, directament pera **Marsella y Génova** los dimars de cada setmana escala quinzenal a **Liorna**.

Pera **Valencia, Alacant, Almería, Málaga, Algeciras, Cadiz y Huelva** los dijous de cada setmana.

Viajes extraordinaris a **Marsella y Niza**.

S'admet passatge y càrrega a nolits reduhits.

S'admet càrrega ab nolit seguit y coneixement directe pera New-York, Nàpols, Bari, Siracusa, Messina, Catania, Palermo, Cagliari, Venecia, Malta, Triest, Fiume, Odessa, Braila, Galats, Alexandria, Port-Said, Suez, Aden, Bombay, Singapore, Hong-Kong, ab trasbordó a Génova.

Agent: **D. Román Musolas**

Carrer d'Apodaca, 33.—TARRAGONA.—Teléfono, núm. 3

La Confiansa

Establiment de queviures y dolso de

FRANCESCH BOVÉ

Carrer de l'Unió, 18 (CASA PALLEJÁ)

TARRAGONA

Invitación para participar a la próxima GRAN LOTERÍA DE DINERO

600,000

Marcos ó aprox. Pesetas

1.000,000

como premio mayor pueden ganarse en caso más feliz en la nueva gran Lotería de dinero garantizada por el Estado de Hamburgo.

Especialmente:

- 1 Premio 300000
- 1 Premio 200000
- 1 Premio 100000
- 1 Premio 80000
- 1 Premio 60000
- 2 Premios 50000
- 1 Premio 45000
- 3 Premios 40000
- 1 Premio 35000
- 5 Premios 30000
- 5 Premios 20000
- 3 Premios 15000
- 16 Premios 10000
- 40 Premios 5000
- 100 Premios 3000
- 160 Premios 2000
- 619 Premios 1000
- 812 Premios 400
- 32014 Premios 169

20017 Premios 300, 200, 144, 111, 100, 78, 45, 21

La Lotería de dinero bien importante autorizada por el Alto Gobierno de Hamburgo y garantizada por la hacienda pública del Estado, contiene 111.000 billetes, de los cuales 53.795 deben obtener premios, inclusive 8 premios extraordinarios.—Además se reparten al final de la lotería 57.205 billetes gratuitos valederos para la primera clase de la siguiente lotería.

Todo el capital asciende a **Marcos 10,856,562** ó sean más de **Pesetas 18,000,000**

La instalación favorable de esta lotería está arreglada de tal manera, que todos los arriba indicados 53.795 premios incl. 8 premios extraordinarios hallarán seguramente su decisión en 7 clases sucesivas.

El premio mayor en caso más fortuito de la primera clase que pueda importar Marcos 50.000, el de la segunda 55.000, asciende en la tercera a 60.000, en la cuarta a 70.000, en la quinta a 75.000, en la sexta a 80.000 y en la séptima clase pueda en caso más feliz eventualmente importar 600.000 especialmente 300.000, 200.000, 100.000 Marcos etc.

La casa infrascrita invita por la presente a int. resarse en esta gran lotería de dinero. Las personas que nos envían sus pedidos se servirán añadir a la vez los respectivos importes en billetes de Banco, ó sellos de correo remitiéndonoslos por v. lores declarados, ó en libranzas de Giros Mútuos sobre Madrid ó Barcelona, extendidas á nuestra orden ó en letras de cambio fácil á cobrar por certificado. Se pueden hacer entregas por nuestra cuenta tanta en el Crédit Lyonnais de Madrid como en todas las Agencias de este establecimiento en Provincias, en este último caso se debe indicar que la consiguiente entrega ha de traspasarse al Crédit Lyonnais en Madrid para su abono en nuestra cuenta. En todo caso se debe mandarnos con el pedido el recibo correspondiente á Hamburgo.

Para el sorteo de la primera clase cuesta:

1 Billete original, entero: Pesetas 10
1 Billete original, medio: Pesetas 5

El precio de los billetes de las clases siguientes como también la instalación de todos los premios y las fechas de los sorteos, en fin todos los pormenores se verá del prospecto oficial.

Cada persona recibe los billetes originales directamente que se hallan provistos de las armas del Estado, como también el prospecto oficial. Verificado el sorteo, se envía á todo interesado la lista oficial de los números agraciados, provista de las armas del Estado. El pago de los premios se verifica según las disposiciones indicadas en el prospecto y bajo garantía del Estado. En caso que el contenido del prospecto no convendría á los interesados, los billetes podrán devolverse por siempre antes del sorteo y el importe remitido nos será restituido. Los pedidos deben remitirse directamente lo más pronto posible, pero siempre antes del

10 de Noviembre de 1903
VALENTIN Y C.^a
Hamburgo (Alemania)

Para orientarse se envía gratis y franco el prospecto oficial á quien lo pida.

L'ESPERANSA

Companya anònima de segurs a prima fixa

Capital social: 5.000.000 de pessetas

Consell d'Administració

President.....	D. Joseph Ciurana y Cabré
Vis-president.....	D. Pere Company y Molins
Administrador general.....	D. Bonifaci López Muñoz
Idem id. suplent.....	D. Pere Rius y Fábregas
Vocals.....	D. Joan Rovira y Palau
	D. Vicens Pira y Brils
	D. Joseph M. ^a Lorjurt y Barbany
	D. Felip Durán y Piqué
	D. Vicens Aldruefe y Prats
	D. Edelmir Borrás y Lozano
	D. August Vidal y Parera
	D. Lluís Massó y Simó

Direcció y oficinas: Rambla de Catalunya, 52

Delegat a la provincia de Tarragona: D. Emili Bessa, Real, 32.—A Reus y son partit: Srs. Massó y Ferrando.

MAQUINARIA agrícola, industrial y vinícola

Complet assortit en ferreteria

MARCELÍ VICENS

APODACA, 27, TARRAGONA

Unich representant en aquesta provincia de l'important casa de Barcelona, Srs. Ignaci Sanpere y C.^a, constructors d'aradas y bógits pera ondas llauradas y demés màquines agrícoles.

Emulsió NADAL

Es la mellor y més agradable

Única que conté'l 80 per 100 d'oli de fetge de bacallá y glicerofosfats y hipofosfats de cals y de sosa.

Aprobada y recomenada pels Col·legis de Metjes y Farmacèutichs de Barcelona, mitjant l'análisis dels Srs. Drs. Bonet, Catedràtic de Farmacia de Madrid y Codina Langlin, de Barcelona.

Es aliment concentrat, medicament tònic, estipulant del desenrotlló físich; creixensa d'ossos y surtida de las dents. Necessaria als nens, embrassadas, vells y personas débils; pera las enfermetats consuntivas, convalescencia, diabetis, tos, catarros, tísiss, escrófulas, raquitisme, linfatisme y dolors; aumenta la llet y la vitalitat.

DE VENDA

Farmacias y magatzems de drogas:

A Tarragona, Major 14

Horas de classe.—PINTURA.—Classe pera noys: De set á dos quarts de uou del matí.
Classe pera senyoretas.—De dos quarts de duas á las tres de la tarde.
DIBUJ.—Pera senyoretas: A la mateixa hora de la classe de pintura.
Pera noys: De set á dos quarts de nou xal vespre.

EXCELSER

En Llanas ven uns paraguas de semi-seda y cutó, de color inalterable y teixit tantíssim bó, que resisteix tota proba al devall d'un canaló.
Además, també té uns vanos ab pintats tan rebóns, qui ai Rafel ni Murillo los podrian fer melló; aproposit per regalos; Trobaran també sombrillas y un gran assortit de bastóns, parassols de totas menas que són molt barato y bons.
Mellor dit: no ya cap casa en tan bonas condicions.

26, COMTE DE RIUS, 26

CENTRE D'INSTRUCCIÓ MUSICAL DE TARRAGONA

EN LO

SALÓ AYNÉ

Ha quedat oberta la matricula pera l'ingrés a las classes de Solfeig, Teoría de la música, Piano y Instruments d'arch.
Lo dia 1.er d'Octubre quedá obert lo curs de 1903 a 1904.

*** HORAS DE CLASSE ***

Senyoretas: de 5 a 7 de la tarde. Noys: de 6 a 8 de la nit.

GABINET Y CLÍNICA DENTAL

DE A. PONS ICART

SAN AGUSTI. NUM. 21. PIS SEGÓN, TARRAGONA

Tractament especial de las malalties de las dents y genivas.
Extracció de dents, caxals y arrels sense dolor.
Especialitat en emplastes, emplomaduras y orificacions.
Perfeccionament en la construcció de pessas y dentaduras de totas classes.

Gran fábrica de braguers

34, Unió, 34

Herniados (TRENCAETS)

Aquest establiment compta ab los avensós més moderns y práctichs que la ciencia requereix pera la construcció y aplicació de tota classe de braguers y d'aparells ortopèdichs.

Especialitat en lo braguer Articular Regulador Sistema Montserrat y ab lo tractament de las trenaduras.

Grans existencias en braguers de goma pera la curació radical de las trenaduras congénitas y adquiridas de l'infancia y tot lo concernent á Cirujia y á Ortopedia.

Casa recomenada per tots los senyors metjes que han tingut ocasió de conèixerla, tant per los generos de son catèlech com per los preus reduhits.

PERE MONTSERRAT. Unió, 34.—TARRAGONA

ABONOS

químichs y minerals garantits per son alt poder fertilisant, elaborant los compleus especials pera cada terra y cultiu.

ABONOS

organo-químichs propis pera plantacions preparantlos també ab atenció á las necessitats de la planta y terra á que deuen destinarse.
Despulas, tercerilla etc.; grans llegums etc.

COMISIONS Y REPRESENTACIONES

QUINTANA Y TORRES

Carrer de Barcelona, 4.—TARRAGONA

Joan Ruiz y Porta

Procurador

Méndez Núñez, 16, 2.ª—TARRAGONA

Lo Camp de Tarragona

SETMANARI CATALANISTA

Redacció y Administració: Méndez Núñez, 6

Tarragona, trimestre..... 1 pesseta
Fora..... 1 x
Extranger..... 2 x
Número d'avuy..... 10 cént

Anuncis a preus reduhits

Farmacia Plana

al costat de la antiga CASA FIGUERAS REAL, 6.—TARRAGONA

Provist de medicaments moderns adquirits d'origen.—Complet assortit de medicació pera curas antisépticas.—Especialitats nacionals y extrangeras.

Aguas minero-medicinals TARRAGONA

Drogueria Plana

Antiga casa Figueras

Real 6, cantonada Rebollado 20

En aquesta casa trobará la industria, la agricultura y las arts, un complet surtit de drogas, sulfat y primeras materias pera abonos ab riqueza garantida y de importació directa.

PREUS LIMITATS VERITAT

Sofre FLORESTILLA de la millor marca TARRAGONA

Serveys de la Companyia Transatlántica

Línia de Cuba y Méxich.—Lo dia 16 de Novembre sortirà de Bilbao, lo 19 de Santander y'l 20 de Coruña, lo vapor Alfonso XII, directament pera Habana y Veracruz. Ad net passatge y carrega pera Costafirme y Pacífich ab trasbord a Habana al vapor de la línia de Venezuela-Colombia. Combinacions pera'l litoral de Cuba y Isla de Santo Domingo.

Línia de Nova-York, Cuba y Méxich.—Lo dia 26 de Octubre sortirà de Barcelona, lo 28 de Málaga y'l 30 de Cadiz lo vapor Cataluña, directament pera Nova-York, Habana y Veracruz. Combinacions pera distints punts dels Estats Units, litorals de Cuba y Isla de Santo Domingo.

Línia de Venezuela-Colombia.—Lo dia 11 de Novembre sortirà de Barcelona, lo 13 de Malaga y'l 15 de Cadiz, lo vapor Buenos Aires, directament pera Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Santa Cruz de La Palma, Puerto Rico, Habana, Puerto Limón, Colón, Sabaniilla, Curaçao, Puerto Cabello y La Guayra, admetent passatge y carrega pera Veracruz ab trasbord a Habana. Combina el ferro-carril de Panamá ab las companyas de navegació del Pacífich, pera quals ports admet passatge y carrega ab las companyas directes. Combinació pera'l litoral de Cuba y Puerto Rico. S'admet passatge pera Puerto Plata ab trasbord a Puerto Rico y pera Santo Domingo y San Pedro de Macoris, ab trasbord a Habana. També carrega pera Maracaibo, Coro, Carupano, Trinitat, Guanta y Cumaná ab trasbord a Curaçao.

Línia de Filipinas.—Lo dia 7 de Novembre sortirà de Barcelona, habent fet las escalas intermitjas lo vapor Isla de Luzon, directament pera Port-Said, Suez, Colombo, Singapore, Sumatra, China, Japó y Australia.

Línia de Buenos Aires.—Lo dia 2 de Novembre sortirà de Barcelona, l'15 de Málaga y'l 17 de Cadiz, lo vapor R. M. Cristina, directament pera Santa Cruz de Tenerife, Montevideo y Buenos Aires.

Línia de Canarias.—Lo 17 de Novembre sortirà de Barcelona lo 18 de Valencia, lo 19 d'Alcant i'l 22 de Cadiz, lo vapor M. L. Villaverde, directament pera Casablanca, Mazagan, Las Palmas, Santa Cruz de la Palma y Santa Cruz de Tenerife, retornant a Barcelona per Cadiz, Alacant y Valencia.

Línia de Fernando Poo.—Lo dia 25 de Novembre sortirà de Barcelona, y el 30 de Cadiz, lo vapor San Francisco, pera Fernando Poo, ab escalas en Casablanca, y el 30 de altres ports de la Costa occidental d'África y Golf de Guinea.

Línia de Tanger.—Sortidas de Cadiz: dilúns, dimecres y divendres.

Sortidas de Tanger: dimars, dijous y dissabtes.

Pera més informes dirigirse á son agnt D. Emili Borrás

Ayguia naf SERRA

Aquesta triple aygua de flors de taronger, de perfumada y deliciosa aroma está elaborada ab la tendre, fresca y escullida del taronger agre y's vend en botellas de 1/4 de litre al preu d'una pesseta.

A engrós importants descomptes. Farmacia y laboratori de A. Serra.—Reus

A la menuda: Farmacia del Centro.—Tarragona.—Demanar AYGUA NAF SERRA